

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șasea)

21 octombrie 2020 *

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Directiva 2011/83/UE – Articolul 16 litera (c) – Dreptul de retragere – Excepții – Bunuri confecționate după specificațiile prezentate de consumator sau personalizate în mod clar – Bunuri a căror producere a fost începută de comerciant”

În cauza C-529/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Amtsgericht Potsdam (Tribunalul Districtual din Potsdam, Germania), prin decizia din 12 iunie 2019, primită de Curte la 11 iulie 2019, în procedura

Möbel Kraft GmbH & Co. KG

împotriva

ML

CURTEA (Camera a șasea),

compusă din doamna C. Toader, îndeplinind funcția de președinte de cameră, și domnii M. Safjan (raportor) și N. Jääskinen, judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Möbel Kraft GmbH & Co. KG, de J. Jeep, Rechtsanwalt;
- pentru ML, de R. Sterzel, Rechtsanwalt;
- pentru Comisia Europeană, de C. Hödlmayr, B.-R. Killmann și C. Valero, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general, pronunță prezenta

* Limba de procedură: germana.

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 16 litera (c) din Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului și a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului (JO 2011, L 304, p. 64).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Möbel Kraft GmbH & Co. KG, o societate germană de vânzare de mobilă, pe de o parte, și ML, un consumator, pe de altă parte, în legătură cu o cerere de daune interese ca urmare a retragerii lui ML din contractul încheiat între aceste părți.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentele (7), (40) și (49) ale Directivei 2011/83 enunță:

„(7) Armonizarea deplină a unor aspecte-cheie de reglementare ar trebui să crească în mod semnificativ securitatea juridică, atât pentru consumatori, cât și pentru comercianți. Atât consumatorii, cât și comercianții ar trebui să poată, astfel, să se sprijine pe un cadru de reglementare unic, bazat pe concepte juridice clar definite, care să reglementeze anumite aspecte ale raporturilor dintre comercianți și consumatori în cadrul Uniunii. [...]”

[...]

(40) Diferențele actuale în privința duratei perioadelor de retragere, existente atât între statele membre, cât și în cadrul contractelor la distanță și al celor negociate în afara spațiilor comerciale, creează insecuritate juridică și generează costuri de conformare. [...]”

[...]

(49) Ar trebui să existe anumite excepții de la dreptul de retragere, atât în cazul contractelor la distanță, cât și al celor negociate în afara spațiilor comerciale. Un drept la retragere ar putea fi inadecvat, de exemplu, având în vedere natura anumitor bunuri sau servicii. [...] Dreptul de retragere ar trebui să nu se aplice nici în cazul bunurilor realizate în conformitate cu cerințele consumatorului sau clar personalizate, cum sunt perdelele confecționate la cerere, nici în cazul furnizării de combustibil, de exemplu, care prin natura sa face parte dintr-un amestec inseparabil cu alte bunuri după livrare. [...]”
- 4 Articolul 2 din această directivă, intitulat „Definiții”, prevede:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[...]

3. «bunuri» înseamnă orice obiect corporal mobil, cu excepția obiectelor vândute prin executare silită sau altfel, prin autoritatea legii; apa, gazul și energia electrică sunt considerate «bunuri» în sensul prezentei directive atunci când acestea sunt puse în vânzare în volum limitat sau în cantitate fixă;

4. «bunuri produse conform specificațiilor clientului» înseamnă orice bunuri care nu sunt prefabricate, produse pe baza opțiunilor individuale sau a deciziei clientului;

[...]

7. «contract la distanță» înseamnă orice contract încheiat între comerciant și consumator în cadrul unui sistem de vânzări sau de prestare de servicii la distanță organizat, fără prezența fizică simultană a comerciantului și a consumatorului, cu utilizarea exclusivă a unuia sau mai multor mijloace de comunicare la distanță, până la și inclusiv în momentul în care este încheiat contractul;
8. «contract negociat în afara spațiului comercial» înseamnă orice contract dintre un comerciant și un consumator:
- (a) încheiat în prezența fizică simultană a comerciantului și a consumatorului, într-un loc care nu este spațiul comercial al comerciantului;

[...]

- (c) încheiat în spațiile comerciale ale comerciantului sau prin orice mijloace de comunicare la distanță, imediat după ce consumatorul a fost abordat în mod personal și individual, într-un loc care nu este spațiul comercial al comerciantului, în prezența fizică simultană a acestuia și a consumatorului; sau

[...]

9. «spațiu comercial» înseamnă:
- (a) orice unitate imobilă de vânzare cu amănuntul, în care comerciantul își desfășoară activitatea în permanență, sau
 - (b) orice unitate mobilă de vânzare cu amănuntul, în care comerciantul își desfășoară activitatea în mod obișnuit;

[...]”

- 5 Articolul 6 din directiva menționată, intitulat „Cerințe de informare pentru contractele la distanță și cele negociate în afara spațiilor comerciale”, prevede la alineatul (1) următoarele:

„Înainte ca un contract la distanță sau negociat în afara spațiilor comerciale sau orice ofertă similară să producă efecte obligatorii asupra consumatorului, comerciantul trebuie să îi furnizeze consumatorului următoarele informații în mod clar și inteligibil:

[...]

- (h) în cazul în care există un drept de retragere, condițiile, termenele și procedurile de exercitare a dreptului respectiv, în conformitate cu articolul 11 alineatul (1), precum și formularul tipizat de retragere, prezentat în anexa I partea B;

[...]

- (k) în cazul în care dreptul de retragere nu este prevăzut în conformitate cu articolul 16, informația conform căreia consumatorul nu va beneficia de un drept de retragere sau, după caz, circumstanțele în care consumatorul își pierde dreptul de retragere;

[...]”

- 6 Articolul 9 din aceeași directivă, intitulat „Dreptul de retragere”, prevede la alineatul (1) următoarele:

„Cu excepția cazurilor prevăzute la articolul 16, consumatorul beneficiază de o perioadă de 14 zile pentru a se retrage dintr-un contract la distanță sau dintr-un contract negociat în afara spațiului comercial, fără a fi nevoit să justifice decizia de retragere și fără a suporta alte costuri decât cele prevăzute la articolul 13 alineatul (2) și la articolul 14.”

- 7 Articolul 16 din Directiva 2011/83, intitulat „Exceptări de la dreptul de retragere”, are următorul cuprins:

„Statele membre nu asigură dreptul de retragere prevăzut la articolele 9-15 în ceea ce privește contractele la distanță și contractele negociate în afara spațiilor comerciale pentru:

- (a) contractele de prestări servicii, după prestarea completă a serviciilor, dacă executarea a început cu acordul prealabil expres al consumatorului și după ce acesta a confirmat că a luat cunoștință de faptul că își va pierde dreptul la retragere după executarea completă a contractului de către comerciant;

[...]

- (c) furnizarea de bunuri confecționate după specificațiile prezentate de consumator sau personalizate în mod clar;

[...]

- (e) furnizarea de bunuri sigilate care nu pot fi returnate din motive de protecție a sănătății sau din motive de igienă și care au fost desigilate de consumator;

[...]

- (i) furnizarea de înregistrări audio sau video sigilate sau de programe informatice sigilate care au fost desigilate după livrare;

[...]

- (m) furnizarea de conținut digital care nu este livrat pe un suport material, dacă prestarea a început cu acordul prealabil expres al consumatorului și după ce acesta a confirmat că a luat cunoștință de faptul că își va pierde dreptul la retragere.”

Dreptul german

- 8 Conform articolului 312g alineatul 2 punctul 1 din Bürgerliches Gesetzbuch (Codul civil), care transpune în dreptul german articolul 16 din Directiva 2011/83, dreptul de retragere nu se aplică în cazul contractelor de furnizare de bunuri care nu sunt prefabricate și sunt realizate potrivit alegerii individuale a consumatorului sau care sunt în mod clar adaptate nevoilor sale.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 9 ML a încheiat cu Möbel Kraft, cu ocazia unui târg comercial, un contract de vânzare având ca obiect o bucătărie integrată (denumit în continuare „contractul în cauză”). Întrucât ulterior ML a invocat un drept de retragere și, în acest temei, a refuzat să accepte livrarea bucătăriei menționate, Möbel Kraft a sesizat instanța de trimitere, Amtsgericht Potsdam (Tribunalul Districtual din Potsdam, Germania), cu o acțiune în daune interese ca urmare a neexecutării contractului în cauză de către ML.
- 10 Din decizia de trimitere reiese că elementele bucătăriei care făcea obiectul contractului în cauză, pe care Möbel Kraft încă nu începuse să le fabrice la momentul la care ML a decis să se retragă din acest contract, ar fi fost asamblate de o altă întreprindere potrivit unui șablon de găurire, în linii de producție digitale, și ar fi fost montate la fața locului, la ML, de către angajați ai Möbel Kraft, iar nu ai acestei alte întreprinderi. Instanța de trimitere adaugă în această privință că elementele prefabricate ale bucătăriei ar fi putut fi demontate fără pierderi pentru comerciant, în măsura în care numai peretele posterior al nișei, blatul de lucru, precum și măștile și piesele de legătură ar fi fost adaptate la fața locului și nu ar fi fost reutilizabile în altă parte.
- 11 Instanța menționată ridică problema dacă, în conformitate cu articolul 312g alineatul 2 punctul 1 din Codul civil, dreptul de retragere dintr-un contract privind furnizarea de bunuri confecționate după specificațiile prezentate de consumator sau personalizate în mod clar este exclus atunci când:
- a) la momentul retragerii, vânzătorul nu începuse încă să asambleze diferitele elemente care compun bunul;
 - b) bunul ar fi fost adaptat la fața locului de însuși vânzătorul, iar nu de terți, și
 - c) bunul ar fi putut fi repus în starea anterioară individualizării cu costuri reduse de demontare, și anume în jur de 5 % din valoarea bunului.
- 12 În această privință, instanța de trimitere precizează că Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania), în cadrul jurisprudenței sale anterioare intrării în vigoare a Directivei 2011/83, a statuat că dreptul de retragere nu este exclus atunci când bunul poate, fără pierderi legate de substanța și de funcționalitatea sa, să fie repus în starea anterioară individualizării, cu costuri relativ reduse. Instanța supremă germană ar fi considerat astfel că, în cazul unui computer fabricat potrivit specificațiilor cumpărătorului, costurile de demontare care se ridică la 5 % din valoarea bunului rămâneau relativ reduse.
- 13 Din decizia de trimitere mai reiese că jurisprudența Oberlandesgericht Stuttgart (Tribunalul Regional Superior din Stuttgart, Germania) este stabilită în sensul că cumpărătorul unui bun individualizat nu este autorizat să își exercite dreptul de retragere chiar dacă comerciantul nu a început încă să realizeze bunul sau să îl adapteze nevoilor personale ale consumatorului. În schimb, o parte a doctrinei germane nu ar împărtăși această luare de poziție jurisprudențială.
- 14 În aceste condiții, Amtsgericht Potsdam (Tribunalul Districtual din Potsdam) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Dreptul de retragere conform articolului 16 litera (c) din Directiva 2011/83 este exclus și atunci când, deși bunurile sunt confecționate după specificațiile prezentate de consumator, vânzătorul încă nu a început confecționarea acestora, iar ajustările necesare ar fi efectuate de el însuși la locul în care se află clientul, iar nu de către o terță parte? Răspunsul depinde de aspectul dacă bunurile ar fi putut să fie readuse în starea anterioară individualizării cu costuri reduse de demontare, de aproximativ 5 % din valoarea bunurilor?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 15 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 16 litera (c) din Directiva 2011/83 trebuie interpretat în sensul că excepția de la dreptul de retragere prevăzută de această dispoziție este opozabilă consumatorului care a încheiat un contract negociat în afara spațiilor comerciale privind vânzarea unui bun care va trebui să fie confecționat potrivit specificațiilor sale chiar dacă comerciantul nu a început producerea bunului menționat.
- 16 Cu titlu introductiv, trebuie să se constate că un contract încheiat cu ocazia unui târg comercial poate fi calificat drept „contract negociat în afara spațiilor comerciale”, în sensul articolului 2 punctul 8 din Directiva 2011/83, cu condiția ca încheierea contractului să nu fi avut loc la un stand al unui târg comercial, care poate fi considerat un „spațiu comercial”, în sensul articolului 2 punctul 9 din această directivă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 august 2018, *Verbraucherzentrale Berlin*, C-485/17, EU:C:2018:642, punctele 43-46).
- 17 Revine instanței de trimitere sarcina de a verifica, în conformitate cu jurisprudența menționată la punctul anterior, dacă, având în vedere elementele de fapt supuse aprecierii sale, contractul în cauză trebuie într-adevăr să fie considerat un „contract negociat în afara spațiului comercial”, în sensul articolului 2 punctul 8 din Directiva 2011/83.
- 18 În caz afirmativ, trebuie amintit că articolele 9-15 din Directiva 2011/83 acordă consumatorului un drept de retragere ca urmare, printre altele, a încheierii unui contract negociat în afara spațiilor comerciale, în sensul articolului 2 punctul 8 din această directivă, și stabilesc condițiile și modalitățile de exercitare a acestui drept.
- 19 Astfel, conform articolului 9 alineatul (1) din Directiva 2011/83, consumatorul beneficiază în principiu de o perioadă de 14 zile pentru a se retrage dintr-un contract negociat în afara spațiului comercial, printre altele fără a suporta alte costuri decât cele prevăzute la articolul 13 alineatul (2) și la articolul 14 din această directivă.
- 20 Însă articolul 16 din directiva menționată prevede excepții de la dreptul de retragere, în special în ipoteza, prevăzută la litera (c) a acestui articol, a contractelor negociate în afara spațiilor comerciale având ca obiect „furnizarea de bunuri confecționate după specificațiile prezentate de consumator sau personalizate în mod clar”.
- 21 În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în măsura în care dispozițiile dreptului Uniunii nu trimit la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul lor de aplicare, acestea trebuie să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă, care trebuie stabilită ținând seama nu numai de termenii acesteia, ci și de contextul acestor dispoziții și de obiectivul urmărit de reglementarea în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2020, *AFMB*, C-610/18, EU:C:2020:565, punctul 50 și jurisprudența citată).
- 22 Din modul de redactare a acestui articol 16 reiese că statele membre sunt obligate să prevadă în legislația națională de transpunere a Directivei 2011/83 că consumatorul nu se poate prevala de dreptul său de retragere în special în cazul în care au survenit anumite evenimente ulterioare încheierii contractului negociat în afara spațiilor comerciale. Aceasta este situația în ceea ce privește împrejurările prevăzute la literele (a), (e), (i) și (m) ale articolului 16 menționat, care au legătură cu executarea unui astfel de contract.
- 23 În temeiul acestor dispoziții, respectiva excepție privește „contractele de prestări servicii, după prestarea completă a serviciilor, dacă executarea a început cu acordul prealabil expres al consumatorului”, „furnizarea de bunuri sigilate care nu pot fi returnate din motive de protecție a sănătății sau din motive de igienă și care au fost desigilate de consumator”, „furnizarea de înregistrări

audio sau video sigilate sau de programe informatice sigilate care au fost desigilate după livrare”, precum și „furnizarea de conținut digital care nu este livrat pe un suport material, dacă prestarea a început cu acordul prealabil expres al consumatorului”.

- 24 În schimb, niciun element din modul de redactare a articolului 16 litera (c) din Directiva 2011/83 nu indică faptul că excepția de la dreptul de retragere pe care o prevede această dispoziție depinde de producerea vreunui eveniment ulterior încheierii contractului negociat în afara spațiilor comerciale privind „furnizarea de bunuri confecționate după specificațiile prezentate de consumator sau personalizate în mod clar”. Dimpotrivă, din această formulare reiese în mod expres că respectiva excepție este inerentă obiectului însuși al unui astfel de contract, și anume realizarea unui bun produs conform specificațiilor clientului, în sensul articolului 2 punctul 4 din această directivă, astfel încât opozabilitatea acestei excepții se impune de la bun început acestui consumator, fără a fi condiționată de apariția unui asemenea eveniment și independent de aspectul dacă contractul menționat este executat sau este pe cale să fie executat de comerciant.
- 25 Interpretarea menționată, conformă cu modul de redactare a articolului 16 litera (c) din Directiva 2011/83, este confirmată de contextul în care se înscrie articolul 16 litera (c) din Directiva 2011/83, în special în ceea ce privește obligația, prevăzută la articolul 6 alineatul (1) literele (h) și (k) din aceasta, de a informa consumatorul, înainte ca acesta să fie obligat printr-un contract la distanță sau negociat în afara spațiilor comerciale sau printr-o ofertă similară, cu privire la existența sau la lipsa dreptului de retragere.
- 26 În această privință, Curtea a statuat că articolul 6 alineatul (1) din directiva amintită urmărește să asigure comunicarea către consumator, înainte de încheierea unui contract, atât a informațiilor referitoare la condițiile contractuale și la consecințele respectivei încheieri, care permit consumatorului să decidă dacă dorește să se angajeze într-o relație contractuală cu un comerciant, cât și a informațiilor necesare pentru buna executare a acestui contract și în special pentru exercitarea drepturilor sale, printre altele a dreptului de retragere (Hotărârea din 10 iulie 2019, Amazon EU, C-649/17, EU:C:2019:576, punctul 43 și jurisprudența citată).
- 27 Or, situația în care existența dreptului de retragere al consumatorului ar depinde de un eveniment viitor a cărui materializare ține de decizia comerciantului nu ar fi conciliabilă cu această obligație de informare precontractuală.
- 28 Pe de altă parte, în ceea ce privește obiectivele urmărite de Directiva 2011/83, reiese în special din considerentele (7) și (40) ale acestei directive că ea urmărește să consolideze securitatea juridică a tranzacțiilor dintre un comerciant și un consumator.
- 29 Este necesar să se considere că interpretarea articolului 16 litera (c) din Directiva 2011/83 menționată la punctul 24 din prezenta hotărâre contribuie la realizarea acestui obiectiv, în măsura în care permite să se evite situația în care existența sau lipsa dreptului consumatorului de a se retrage din contract ar depinde de stadiul de avansare a executării acestui contract de către comerciant, stare de avansare cu privire la care consumatorul nu este, în general, informat și cu privire la care, cu atât mai puțin, nu dispune de nicio influență.
- 30 Rezultă din ansamblul considerațiilor care precedă că trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 16 litera (c) din Directiva 2011/83 trebuie interpretat în sensul că excepția de la dreptul de retragere prevăzută de această dispoziție este opozabilă consumatorului care a încheiat un contract negociat în afara spațiului comercial privind vânzarea unui bun care va trebui confecționat potrivit specificațiilor sale, independent de aspectul dacă comerciantul a început producerea bunului respectiv.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 31 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șasea) declară:

Articolul 16 litera (c) din Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului și a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului trebuie interpretat în sensul că excepția de la dreptul de retragere prevăzută de această dispoziție este opozabilă consumatorului care a încheiat un contract negociat în afara spațiului comercial privind vânzarea unui bun care va trebui confecționat potrivit specificațiilor sale, independent de aspectul dacă comerciantul a început producerea bunului respectiv.

Semnături